

BOZOR XUDUDIDAGI TUXUMLARNING VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI

Bekturova Nigoraxon Baxtiyor qizi

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali talabasi*

Xo'jaxonova Moxinur Farxodjon qizi

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali talabasi*

Xo'jaxonov Shoxruzxon Idrisxo'ja o'g'li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universitetining
Toshkent filiali mustaqil izlanuvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada tuxum mahsulotlarining ekspertizasi, ya'ni sifat nazorati, mahsulotni iste'mol uchun yaroqliligi, tuxumni maxsus apparatlar bilan tekshirish usullari keltirib o'tilgan.

Абстрактный. В данной статье упоминается экспертиза яичной продукции, то есть контроль качества, пригодности продукта к употреблению, методы проверки яиц специальными приборами.

Abstract. In this article, the examination of egg products, that is, quality control, suitability of the product for consumption, checking eggs with special devices methods are mentioned.

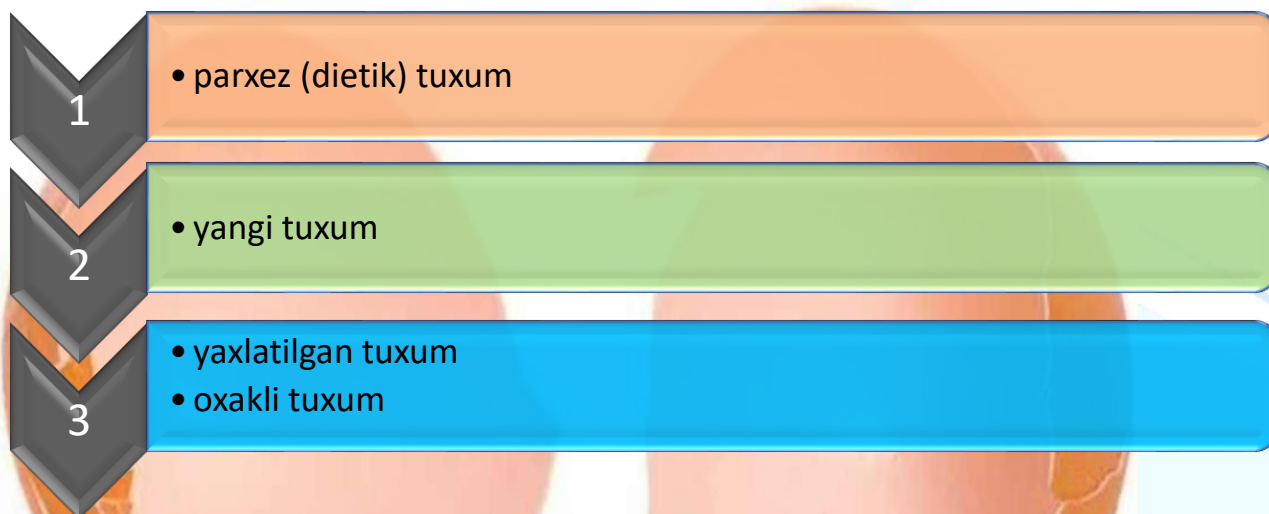
Kalit so'zlari: tuxum, vitaminlar, ovoskopiya, rangi, tuxum qobig'i, kalsiy, fosfor.

Ключевые слова: яйцо, витамины, ovoskopiya, цвет, яичная скорлупа, кальций, фосфор.

Keyword: egg, vitamins, ovoscopy, color, egg shell, calcium

KIRISH. Tuxumni foydali hisoblangan mahsulotlardan tuzilgan deyarli barcha ro'yxatda uchratsa bo'ladi. Ushbu mahsulot oqsil, vitamin, mineral va yog'larning koni ekani bilan o'ziga xosdir. Foydali moddalar bisyor bo'lgan tuxumning oqida aminokislotalar, A, D, E, K, qolaversa, B guruhi vitaminlari mujassam bo'ladi. Sarig'i esa organizmni turli zarar, yallig'lanishlardan saqlaydigan, erta qarishning oldini olib, teri, soch va tirnoqlar ahvolini mustahkamlaydigan antioksidantlarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, tuxumda suyak va bo'g'imlar mustahkamligi uchun ahamiyatli hisoblangan kollagen ishlab chiqarilishini yaxshilovchi minerallar ham serob.

TUXUM TAYYORLASH BAZALARIDAN VA SOVUTGICHLARDAN SOTISH UCHUN CHIQARILAYOTGAN TOVUQ TUXUMLARI QUIYDAGI TURLARGA BO‘LINADI.

1. Parxez (dietik) tuxum. Bu tuxumlarga tovuq tug‘andan keyin 5 kungacha bo‘lgan yangi tuxumlar kiradi.

2. Yangi tuxum. Bunga ma‘lum sharoitda, haroratda va namlikda omborlarda yoki sovitgichlarda 30 sutkagacha saqlangan tuxumlar kiradi. Sovitgichlardagi harorat minus 2-2,5° va plyus 0,5-1,5° bo‘lib, saqlanishiga qarab shamollatib turilishi kerak.

3. Yaxlatilgan tuxum. Parranda tuxumlari 30 sutkadan ortiqroq sovitgichlarda saqlansa, yaxlatilgan tuxum deb yuritiladi.

4. Oxakli tuxum. Agar tuxumlar so‘ndirilgan ohakdan tayyorlangan eritmada konservatsiya qilingan bo‘lsa, ohakli tuxum deb ataladi.

Tuxumning tuzilishi. Normal holatdagi uy parrandalaridan olingan tuxum asosan uchta qismdan iborat: sariq, oqsil va qobiq. Tovuq tuxumi uzunasiga qirqilganda oval shaklda bo‘lib, bir tomoning oxiri o‘tkir, ikkinchi tomoning oxiri o‘tmas. Tovuq tuxumining minimal og‘irligi 40-47 gr, parxez tuxumning og‘irligi 1-toifa bo‘lsa, 54 gr, o‘rdak tuxumi – 60 gr, g‘oz tuxumi – 120 gr, kurkaniki 49-58 gr. Tovuq tuxumining umumiy og‘irligini 54 gr desak, shundan oqsil 31 gr, sarig‘i – 16 gr, qoibig‘i – 6 grammni tashkil etadi.

Tuxum qobig‘i. Tuxumni tashqi tomonidan o‘rab turadigan po‘choq qoplamasi qobiq deb yuritiladi. Qobiq uch qatlamdan-ichki, g‘ovakli o‘rta va tashqi qatlamdan iborat. Qobiq tarkibi noorganik va organik moddalardan tashkil topgan. Qobiq tuzilishiga ko‘ra juda ko‘p nihoyatda mayda teshiklardan iborat. Bu teshiklarning diametri har xil bo‘lib, ular orqali tuxumning namligi parlanadi. Qobiq ichki tomonidan qobiq osti pardasi bilan o‘ralgan bo‘lib, bu parda ikki oq pardadan iborat, ya‘ni pastki

oqsilga zich joylashgan oqsil pardasi va yuqori qobiqqa zich joylashgan qobiq osti pardasidan iborat. Ikki parda ham bir-biri bilan oqsil yordamida tutashib turadi.

Tuxum oqsili. Tuxum oqsili rangsiz, tiniq va qatlamli tuzilishga ega. Oqsil uchto‘rt qatlamli bo‘lib, ularning og‘irligi har xil.

Tuxum sarig‘i. Yangi, yaxshi sifatli tovuq tuxumining sarig‘i tiniq, malhamsimon bo‘lib, rangi tiniq sariq bo‘ladi. Solishtirma og‘irligi 1,028 – 1,030ga teng. Muzlash harorati o‘rtacha minus 0,6°.

Tuxumni tekshirish tartibi, kamchiligi va veterinariya-sanitariya baholash
Tuxum jamg‘aradigan joylarda, qayta ishlash korxonalarida, saqlash xonalarida va bozordagi ekspertiza laboratoriyalarida har doim veterinariya-sanitariya ekspertiza qilinishi shart. Bunday qoidaga muvofiq, avvalo, tuxumga berilgan guvoohnoma sinchiklab tekshiriladi, guvoohnomada olib kelingan joyi va yuqumli parranda kasalliklarining bor-yo‘qligi yozilgan bo‘ladi. Tuxumning sifatini, yangiligini aniqlash uchun «ovoskop» ishlatiladi.

TUXUMLARINI OVOSKOPIYA YORDAMIDA SIFATINI TEKSHIRISH

Tekshirishda quyidagilarga e‘tibor qilinishi kerak:

- a) tuxum qobig‘ining qattiqligi va butunligiga
- b) qobiqning tozaligiga;
- d) tuxum ichida biror narsa bo‘lmasligiga.

«Ovoskop» yordamida oddiy ko‘z bilan ko‘rinmaydigan yoriqlar, havo kamerasining balandligi, oqsil va sarig‘ining holati va h.k. aniqlanadi. Olingan tuxumlar sifatiga ko‘ra oziq-ovqat va texnik brak tuxumlarga bo‘linadi.

XULOSA

Shuni takidlash joyizki oziq ovqat mahsulotlari Ichida tuxum mahsuloti vitaminlarga boy foydali mahsulot hisoblanib kelinadi. Bu maqolada tuxum ekspertizasi haqida keltirib o‘tilgan ya‘ni tuxum tekshirish apparati ovoskopiya yordamida tuxumni zararli yoki zararsizligi tekshiriladi. Tuxumda A, D, E, K, Bguruh vitaminlari borli soch va tirnoq ahvolini mustahkamlaydi, erta qarishni oldini oladi. Suyak v abo‘g‘imlar mustahkamligini taminlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Davlatov R.B, Salimov X.S. Xodjamshukurov. A. N. (2018) “Parranda kasaliklarri ” o‘quv qo‘llanma.

2. Nasimov Sh.N, Niyozov X. B, Davlatov R.B, Jabbarov Sh.A , Safarov X.A, Xodjamshukurov Sh.A, (2019) Parranda kasaliklarini profilaktikasi va davolash bo'yicha TAVSIYALAR.

3. S.M.Murodov va boshqalar Veterinariya-sanitariya ekspertizasi . Darslik qo'llanma Samarqand 2006 y. veterinariya-sanitariya ekspertizasi. Uslubiy qo'llanma Samarqan 2017y

4. Yunusov, X. B (2015) Osnovi obshey ekalogiya.

5. Ibragimov,D. Davlatov R.B. (2012) Svarnitelnaya aktivnosti koksidiostatikov pri eymerioze ptisi. Vetnik veterinarii.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Худжамшукуров, А. Н. (2021). ТОВУҚ АСКАРИДИОЗИДА АСКАЗИН АНТИГЕЛЬМИНТИГИНИ ҚЎЛЛАШ НАТИЖАЛАРИ. *Интернаука*, (8-3), 44-46.

2. Nurmamatovich, K. A., & Ogli, K. S. I. (2021). Effects of drugs on blood indicators in mixing chicken eimeriosis and pullorosis. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 615-617.

3. Махамдалиева, М. У., Абдуhalilova, G. I., & Хо'jaxonov, S. I. (2023). BRUTSELLYOZ VA UNING LABORATORIYA DIAGNOSTIKASI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 2(15), 41-47.

4. Давлатов, Р. Б. (2023). ТОВУҚ КОЛИБАКТЕРИОЗИ (АДАБИЁТЛАР ШАРХИ). *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(26), 107-111.

5. Давлатов, Р. Б., & Бердиев, Х. Р. (2021). ТОВУҚ КОЛИБАКТЕРИОЗИНИНГ КИМЁПРОФИЛАКТИКАСИДА ОФЛОСАННИНГ САМАРАДОРЛИГИ. *Вестник Ветеринарии и Животноводства*, 1(1).

6. Бердиев, Х. Р., & Давлатов, Р. Б. (2021). Эффективность Enrovit-O при химической профилактике колибактериоза цыплят.

7. Berdiyevich, D. R. (2023). METHODS OF DIAGNOSIS OF CHICKEN COLIBACTERIOSIS. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 2(4), 9-13.

8. G'oyipova, M. T. E., Хо'jaxonov, S., & Avliyoqulov, M. (2022). VETERINARIYA SOHASINING CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RN I VA TAMOYILLARI. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(4), 238-240.

9. Oglu, K. S. I., Zayniddinovich, Z. R., & Oglu, R. J. K. (2022). Review of the literature on sepsis in calves and measures to prevent it.

10. Davlatov, R., Хужахонов, S., & Berdiyev, X. (2021). ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОФЛОСАНА В ХИМИЧЕСКОЙ ПРОФИЛАКТИКЕ КОЛИБАКТЕРИОЗА КУРИЦ. *Вестник ветеринарии и животноводства (ssuv. uz)*, 1(1).

11. Oglu, K. S. I., & Qizi, K. B. A. (2022). Measures For The Prevention Of Diseases Caused By Disorders Of Bee Nutrition And Feeding Conditions. *Academicia Globe*, 3(03), 5-8.
12. Zayniddinovich, Z. R. (2022). REVIEW OF THE LITERATURE ON SEPSIS IN CALVES AND MEASURES TO PREVENT IT. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning*, 3(1), 1-4.
13. Oglu, K. S. I., Oglu, Y. O. A., & Oglu, J. S. H. (2021). Viral hemorrhagic fever of rabbits ("hemorrhagic pneumonia", "necrotic hepatitis").
14. Subxonovich, H. P., Ergashevna, G. M., & Ogli, K. S. I. (2021). Distribution of helminthosis diseases of one-hoied animals. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 880-883.
15. Mahamadaliyeva, M. U., & Agamurodov, O. A. (2021). MEASURES FOR TREATMENT AND PREVENTION OF DISPEPS DISEASE IN CALVES. *Ученый XXI века*, (10 (81)), 12-14.
16. Xo'jaxonov, S., Xo'jaxonova, M., & Davlatov, R. (2023). TOVUQ EYMERIOZINING KIMYOPROFILAKTIKASIDA SAMARALI EYMERIOSTATIKLARNI ANIQLASH. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(4 Part 2), 75-78.
17. Abduhalilova, G. I., Makhamadaliyeva, M. U., & Khojakhanov, S. I. (2023). FISH BRANCHIOMYCOSIS PREVENTION MEASURES. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(4), 247-252.
18. G'aniyev, S. S., & Xo'jaxonov, S. I. (2023). VETERINARIYA LABORATORIYALARIDA SUTNI VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZADAN O'TKAZISH TALABLARI. *Scientific Impulse*, 1(8), 586-592.
19. Davlatov, R. (2021). Товуқ колибактериозининг кимёвий профилактикасида антибиотикларнинг самарадорлиги. *Scienceweb academic papers collection*.
20. Davlatov, R. (2021). Бройлер жўжаларида айрим антибиотикларнинг самарадорлик кўрсаткичлари. *Scienceweb academic papers collection*.
21. Xo'jaxonov, S., Xo'jaxonova, M., & Davlatov, R. (2023). PARRANDACHILIK XO'JALIKLARIDA YUQUMLI KASALLIKLARNI OLDINI OLISH CHORA TADBIRLARI. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(5), 77-84.
22. Ibrohimov, U. D., Maxamadaliyeva, M. U., & Xo'jaxonov, S. I. (2023). OTLARDA OSHQOZON-ICHAK TIZIMI PATOLOGIYASI. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 2(4), 32-39.
23. G'aniyev, S. S. (2023). VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI LABORATORIYALARIDA SHAKAR ASALI HAMDA SHAKAR QO'SHILGAN

ASAL MAHSULOTLARINI ANIQLASH. *AGROBIOTEKNOLOGIYA VA VETERINARIYA TIBBIYOTI ILMIY JURNALI*, 2(4), 66-69.

24. Davlatov, R. (2023). TO DETERMINE THE EFFECTIVENESS OF ANTIBIOTICS IN PREVENTING CHICKEN COLIBACTERIOSIS BASED ON EXPERIMENTS. *Scienceweb academic papers collection*.

25. Berdievich, D. R. (2023). PARRANDA ZOTLARI. ZOTLAR KLASSIFIKATSIYASI. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(4), 74-80.

26. Berdievich, D. R. (2023). BROYLER JO ‘JALARI SAQLANADIGAN BINOLARNI TAYYORLASH. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(4), 68-73.

27. Doniyorjon o‘g, I. U. B. (2023). QO ‘YLARDA PARAZITAR KASALLIKLARNI KELIB CHIQISHINI OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI. *Scientific Impulse*, 1(10), 241-250.

28. Doniyorjon o‘g, I. U. B. (2023). OTLARDA MANQA KASALLIGINI DAVOLASH VA UNI OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI. *Scientific Impulse*, 1(10), 251-260.

29. Murodjon Turg‘un o‘g, A., & Ergashevna, G. O. M. T. (2023). ASALARI KASALLIKLARI VA ULARNI OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI. *Научный Фокус*, 1(1), 122-131.

30. HUDUDIDAGI, V. S. E. L. B., BO, A. S. U. S. M., BAHOLASH, Y., & G‘aniyev, S. S. (2023). VETERINARIYA SANITARIYA EKSPERTIZASI LABORATORIYALARIDA BOZOR HUDUDIDAGI ASAL SIFATINI UNDAGI SUV MIQDORI BO ‘YICHA BAHOLASH. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(10), 46-48.

31. Xo‘jaxonov, S. I., & Sharopov, A. U. (2023). IQTIDORLI TALABALAR BILAN ISHLASHNI TASHKIL ETISHNING ASOSIY VAZIFALARI. *Journal of Integrated Education and Research*, 2(8), 33-36.

32. Berdiyevich, D. R. (2023). QORAMOLLAR SISTISERKOZINING KELIB CHIQISHI, DAVOLASH VA OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 23-30.

33. Berdiyevich, D. R. (2023). GELMINTOZLARGA TASHXIS QO ‘YISH USULLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 3-13.

34. Berdievich, D. R. (2023). PARAZITLARGA QARSHI KURASHISH CHORA-TADBIRLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(1), 14-22.

35. Шамсиддинович, F. O., & Эргашевна, F. M. (2023). МИКОТОКСИКОЗЛАР ВА УЛАРДАН АЖРАЛАДИГАН ТОКСИНЛАРНИНГ ҲАЙВОНЛАР ОРГАНИЗМИГА ТАЪСИРИ. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 108-115.

36. Murodjon Turg'un o'g, A. (2023). RESULTS OF LABORATORY ANALYSIS OF MEAT SAMPLES SUSPECTED OF TUBERCULOSIS. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 95-100.

37. Ergashevna, G. O. M. T. (2023). TUBERKULYOZGA GUMON QILINGAN QORAMOLLARDAN OLINGAN SUT TARKIBIDAGI MIKROORGANIZMLARNI ANIQLASH. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(2), 101-107.

38. БУЗИЛИШЛАРИ, Ё. (2021). Улуков Беҳзод Каромат ўғли магистранти, Хўжахонов Шохрузхон Идирисхўжа ўғли магистранти, Жуманазарова Мадина Қахрамон қизи. 5. *MEASURES FOR TREATMENT AND PREVENTION OF DISPEPS DISEASE IN CALVES.*, MU Mahamadaliyeva, OA Agamurodov-Ученый XXI века, 6, 2021-1.